

Pár slov očitých svědků

Foto © Michal Gálik

Mgr. Stanislav Lhota, PhD.
primatolog a ochranář.....2

Bc. Jakub Málek
vědecký pracovník a cestovatel....8

Mgr. Břeněk Michálek
profesionální ochránce přírody.....2

Christine Doležalová
analytička potr. bezpečnosti.....3

Ing. Vladimír Hula, Ph.D.
zoolog a ekolog.....4

Mgr. Petr Šrámek
zoolog a cestovatel.....5

RNDr. Vladimír Lemberk
biolog a cestovatel.....6

Mgr. Gita Matlášková
bioložka a aktivistka z ČSOP Arion.7

Mgr. Stanislav Lhota, PhD.

Primatolog, výzkumný pracovník ZOO Ústí nad Labem, odborný pracovník na Fakultě agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů ČZU v Praze, ale hlavně přední a široce uznávaná osobnost, která neúnavně bojuje proti dalšímu rozšiřování zkázonosných palmových plantáží – a to jak přímo v místě, kde problém vzniká (tuzemští spotřebitelé), tak i tam, kde drtivou silou dopadá na přírodu i původní obyvatele - tedy přímo v Indonésii. I zde totiž patří mezi jednu z hlavních osob, které se podařilo rozhýbat a zformovat odpor místních obyvatel proti dalším plantážím.

” Do Indonésie jsem poprvé přijel v roce 2005. Kalimantan se v té době vzpamatovával z kalamitních požárů, které se ostrovem přehnaly na začátku osmdesátých let a znovu pak na konci let devadesátých a zdevastovaly milióny hektarů primárních deštných pralesů. Další milióny hektarů pralesa pak likvidovala takzvaná selektivní těžba dřeva, která se ukázala být k lesu daleko méně šetrná, než v co lesní hospodáři i ochranáři doufali. Moji starší kolegové se tehdy se všech sil snažili najít nejlepší cestu, jak zajistit obnovu vyhořelého lesa, jak prales chránit před dalšími ničivými požáry a jak změnit lesnické praktiky, aby se selektivní těžba dřeva stala skutečně dlouhodobě udržitelnou a nebyla to jen pomalejší cesta k jeho úplné likvidaci. Hodně se toho podařilo a budoucnost se zdála být slibná. Jenže jsme podcenili skrytou hrozbu, která začínala hektar po hektaru pohlcovat celou Indonésii. V místech, kde byl prales poškozený kalamitními požáry a nešetrnými způsoby těžby dřeva, se totiž začínalo s pěstováním olejních palm. Snad proto, že takové lesy dostaly nálepkou „zničené“, a jejich rozloha se zdála být příliš obrovská na to, než aby je všechny nahradily plantáže olejné palmy, dívali jsme se na plantáže olejné zkrátka jen jako na jeden problém z mnoha. A to byl velký omyl! Během pár let se stovek hektarů palmových plantáží staly milióny hektarů. Palmy nahradily nejen degradovaná území, ale i mnohé z nejceněnějších deštných pralesů i rozsáhle oblasti tradičně obdělávané zemědělské půdy. Rychlost, s jakou původní indonéská krajina mizela pod tlakem nových plantáží olejné palmy, předčila i naše nejhorší obavy. Paradoxně, obrovské lány té doopravdy zničené půdy, na kterých definitivně prales zanikl v důsledku opakovaných požárů, nakonec zůstaly palmou neosazené - korporace si totiž brzy spočítaly, že výnosy palmového oleje budou

vyšší, pokud plantáž založí na místě pralesa. Během pár let se pozornost většiny ochranářů v Indonésii obrátila ke kalamitní expanzi palmových plantáží, ale bylo už pozdě, jako bychom stále zůstávali několik let pozadu za expandujícím byznysem. A až nyní, kdy problém dosáhl vpravdě gigantických rozměrů, se povědomí o probíhající ekologické katastrofě dostává k těm klíčovým lidem, totiž ke spotřebitelům, kteří si palmový olej kupují každodenně v pečivu, těstovinách, sladkostech, chipsech, mýdlech, šamponech a v bezpočtu dalších výrobcích. Právě na jejich zodpovědném chování bude záviset, zda se ochranářům v Indonésii a mnoha dalších tropických zemích podaří zastavit další šíření „zelené pouště“, plantáží palmy olejné.

Mgr. Břenek Michálek

Profesionální ochránce přírody, který se v ČR věnuje praktické péči o přírodovědně cenné lokality Čech, Moravy i Slovenska, environmentální výchově či rozvoji první soukromé ptačí rezervace v ČR – Ptačímu parku Josefovské louky. Po čtyřech letech života v Austrálii se odtud přes rok a půl vrátil domů po zemi a vodě s batohem na zádech, tedy nikoli „vzduchem“. O zážitcích z cesty domů dokáže velmi poutavě vyprávět. Jeho přednášky si možno objednat [zde](#).

” Do tropické Asie jsem se těšil jak malé děcko. Všechna ta změť roztodivného živočišstva a rostlinstva, která pulzuje životem. Od mala jsem měl hluboko v paměti uložený tenhle obrázek deštného pralesa s papoušky, opičky, tygry a slony, který jsem nakoukal v malovaných encyklopediích. Dlouho před tím, než jsem nohou skutečně spočinul v rovníkové Asii, jsem však již tušil, že něco není v pořádku. Alarmující zprávy o mizení plíci naší planety jsem slyšel už na základní škole, ale obudné rozměry odlesňování tropů se zhmotní v plné „kráse“ až na místě. Kde je ta majestátní klenba pralesních velikanů, kde je všechna ta ikonická zvířena? Borneo, Sumatra - to pro mne byla synonyma nespoutané divočiny, plné tygrů a orangutanů. Po nekonečných vyčerpávajících cestách za panenskou přírodou jihovýchodní Asie skutečně nalézám to, co si vysnila má představivost. Poslední kousky asijského deštného pralesa se ukrývají na vzdálených, těžko přístupných místech. Tam je často třeba zaplatit vstupné, jako do nějakého muzea. Všude kolem jakési

palmové plantáže. Jižní Thajsko, Malajsie, Indonésie – všude to samé. Dokonce i nížinné oblasti tak izolované, zapomenuté a divoké země jako je Papua Nová Guinea se mění v tuto „zelenou poušť“. Se zděšením zjišťují, že palmy produkují olej, který ve velkém dlabu i já v té naší malé, tropům vzdálené zemičce. Na tom se nechci dále podílet.

Christine Doležalová

Vystudovala rozvojová studia na Jihoafrické univerzitě a od roku 2010 pracuje v analytickém centru Glopolis. Věnuje se potravinové bezpečnosti, spotřebním návykům a udržitelnému rozvoji. V posledních letech se zaměřuje na problematiku palmového oleje. K letošní smogové situaci „přičichla“ během pobytu v Malajsii a Singapuru v září 2015.

” Nechápatě koukáme před sebe. Palmovému oleji se už nějakou dobu věnuji. Teoreticky vím, jaké negativní dopady má pěstování palmy olejné ve velkém. Ale jedna věc je vědět, jiná pak zažít. Jsme ve stovky kilometrů vzdálené Malajsii, a přesto zažíváme na vlastní kůži, co vypalování lesů pro budoucí plantáže v Indonésii dokáže. Dusivý smog je všudypřítomný a očekává se, že tento rok bude nejhorší v historii vůbec.

Přejíždíme most z pevniny na Penang, ostrov na západním pobřeží Malajsie, a řidič vesele křičí: „Penang! Penang! Isn't it beautiful!“ Dělá si legraci – před námi žádná krása není. Penang totiž vůbec není vidět. Je zahalen do husté mlhy a v tu chvíli nám dochází, že to, co vidíme před sebou, je průvodní jev jedné z nejhorších ekologických katastrof naší doby. Fenomén známý jako „Southeast Asian haze“ neboli smog tak velký, že se rozprostírá na několika stech kilometrech a sužuje několik zemí. Od Indonésie vane k sousednímu Singapuru, Malajsii a Bruneji. Zasažen je i jih Thajska. Vzpomínám si na fotografie ze zpráv v roce 2013, kdy byla smogová situace obzvláště špatná, ale ani to mě nepřipravilo na realitu, která se přede mnou zjevila.

Ubytujeme se v centru Unescem chráněného Georgetownu a brzy se seznamujeme s Eddiem ze Singapuru. Ten nás zasvěťte do tajů smogové sezony, která přichází pravidelně s obdobím sucha v Indonésii. Tento rok je opět jeden z těch horších kvůli jevu El Nino, který způsobuje sušší suché období, takže vše hoří trochu lépe. „Tady to ještě nic není,“ říká.

„V Singapuru je to vždycky zhruba dvakrát horší než tady.“

Podle Eddieho můžeme doufat jen ve dvě věci: že zaprší, nebo že se větry změní. Vzpomínám si, jak moc jsme naposledy doufali v déšť během letošního abnormálně suchého a horkého léta v Čechách. Eddie říká, že jediný způsob, jak to může v Singapuru přežít, je nevycházet z bytu a mít puštěné naplno dvě čističky vzduchu. V roce 2013 nebyly podle něj k sehnání, byly hned vyprodané podobně jako větráky v Čechách během veder. Za týden máme jet do Singapuru a Eddie nám dává jako dárek ochranné masky.

Indonéské požáry jsou všeobecně co do množství kouře a znečištění mnohem horší než běžně známé požáry. Eddie vysvětluje, že řada lidí nosí špatný typ masek určených pro ochranu proti PM10. (PM je „particulate matter“ neboli prachové částice, číslo označuje jejich velikost.) Mnohem nebezpečnější jsou totiž částice PM2,5 – jsou menší a mohou se tak dostat skrze plíce do krevního oběhu člověka a způsobovat nemalé zdravotní problémy. Proto je potřeba mít lepší masku, která tyto jemnější částice zachytí, takzvanou N95 masku. Později o tomto problému čtu i ve zprávách z Bornea. Nezisková organizace tam při protestech rozdává masky kolemjdoucím – na typ smogu, který je nyní ohrožuje, jsou ale neúčinné. Místní často ani netuší, že masky, které nosí, nefungují – stěžují si, že úřady ani nemocnice jim takové informace neposkytují. Další říkají, že nemají na lepší N95 masku dost peněz. Tato maska je obvykle dražší a kvůli vyšší poptávce její cena ještě více stoupá.

85 % indonéských skleníkových plynů pochází z odlesňování a vypalování. Žádný div, že se Indonésie právě kácením, vypalováním a devastací lesů a rašelinišť za účelem rozšiřování plantáží a zemědělské půdy dostala do první pětice v žebříčku největších producentů skleníkových plynů naší planety. Většinový díl viny nesou palmové a papírenské firmy. Samy ale odmítají nést zodpovědnost za požáry a svalují vinu na drobné zemědělce.

Obrovské lesní plochy se tak dál vykácejí kvůli dřevu a území se pak vypálí, což je nejlevnější a nejrychlejší způsob, jak připravit půdu pro budoucí plantáže. Zásadním problémem ale je, že se zapalují i rašeliniště – jedny z nejvzácnějších ekosystémů naší planety, ukrývající tisíce druhů rostlin a zvířat včetně kriticky ohroženého orangutana či sumaterského tygra. Rašeliniště jsou často hodně hluboká a mohou hořet i měsíce – nad zemí i pod ní. Pod zemí se pak požár může šířit do dalších míst. Přes 80 % rašelinišť v jihovýchodní Asii se nachází právě v Indonésii. Jsou to největší zásobníky uhlíku, které máme, a jejich zapálení produkuje obrovské množství oxidu uhličitého, ale i mnoho dalších toxických látek.

Určit, komu patří území, které nelegálně hoří, není tak snadný úkol, jak by se na první pohled mohlo zdát. Satelitní snímky nám sice ukazují, kde hoří, ale abychom mohli zjistit, kdo má na daná území koncese, potřebovali bychom mapy od indonéské vlády a ta je zatím odmítá zveřejnit. Vláda z ekonomických důvodů odmítá zveřejnit i jména malé hrstky osob, které za vzniklé požáry stíhá.

Stále mi vrtá hlavou, jak je možné, že se něco takového může stát. Jak je možné, že si ekonomicky vyspělejší a silnější země, jako jsou Singapur a Malajsie, nedošlápnou na indonéskou vládu? Jasně, Indonésie se problémy snaží uhasit: do zasažených regionů posílá tisíce vojáků a vrtulníky s vodou či modifikuje počasí očkovaním mraků. Ale to ničemu nepomůže, když chybí dlouhodobý záměr.

Pálit území tímto způsobem je sice v Indonésii nelegální, ale očividně to odrazuje málokoho, když jsou smogové situace každoročním představením pro globální obecenstvo. Vláda zkrátka není dost silná, aby s tím dokázala něco udělat. Vědec Herry Purnomo z Mezinárodního centra pro lesnický výzkum (CIFOR) vysvětluje hlubší problémy indonéské politiky tak, že největší překážkou je klientelismus a s tím spojená korupce. Indonésie naopak ukazuje prstem na samotný Singapur a Malajsi, aby také vzaly část viny na sebe. Mnoho investorů a firem obchodujících s palmovým olejem je registrováno právě u nich. Indonéský viceprezident se nedávno nechal slyšet, že by Singapur měl být rád, že mají od Indonésie jen jeden zakouřený měsíc a jinak jedenáct měsíců čistého vzduchu.

Jaké je řešení? Indonéskou politiku těžko ovlivníme. Všechno je otázka nabídky a poptávky, tak to zkusme vzít z druhého konce. Evropská unie je jedním z největších dovozců palmového oleje na světě. Každý z nás, kdo kupuje jídlo nebo kosmetiku, může vyjádřit svůj názor rozhodnutím, který výrobek koupí. Už není tak těžké se palmovému oleji úplně vyhnout. Od začátku letošního roku je totiž povinné uvádět, jaký rostlinný tuk je obsažen v balených potravinách.

Aktivnější z nás mohou po výrobcích a obchodnících požadovat, aby palmový olej buď nepoužívali vůbec, nebo aby používali palmový olej certifikovaný, který není spojený s neudržitelným drancováním nenahraditelných ekosystémů v dalekých tropech. (I když certifikace mají samozřejmě také své mouchy a v této v oblasti jsou stále značné rezervy co do transparentnosti a účinnosti nástrojů pro kontrolu dodržování předpisů.) Po nedávném zážitku z jihovýchodní Asie jsem více než kdy předtím přesvědčená o důležitosti řešení tohoto problému a každá zmínka o něm se počítá. Vědění je nejlepší začátek.

Vyšlo v **Material times** 5. 11. 2015.

Entomolog, arachnolog a ochránce přírody, vyučující na Mendelově univerzitě v Brně předměty Zoologie a Ekologie. Procestoval téměř celý svět, dlouhodobě pracoval například na ostrově Sokotra.

„ Má první cesta do tropů vedla do jihovýchodní Asie, konkrétně na Malajský poloostrov. Celý život se zabývám motýly a vůbec havěti, tak jsem se strašně těšil na to v knížkách mnohokrát zmiňované zelené peklo. Při cestě linkovým autobusem jsem si všiml, že plochy pralesa, ať sekundárního či primárního ustupují jakémusi nesmyslnému snažení – vykáci se veškerá vegetace, shrne se buldozery a vysází se do ní jakési rostliny. Abych pravdu řekl, tak v tom autobuse tenkrát (rok 2006) mě to netrklo. Začal jsem si užívat tropický ráj (první návštěva byla na ostrově Tioman) a tak nějak si říkal, že takhle vypadá ráj na zemi. Ale... Na pevninské části jsem se dostal znovu na starší plantáže, které jsem v tu dobu již zařadil, pěstovala se na nich palma olejná. Hranice pozemků pralesa a plantáže jsou neskutečně ostré a přechod na plantáž je jak rána palicí – šílené vedro s vlhkem na vás sálá z každého kousku země. Není zde stín, není zde kryt. Tak jsem si řekl, že jen tak ze zájmu se zaměřím na biodiverzitu taxonů, které jakžtakž poznám. Koukal jsem po motýlech, plazech a áronovitých rostlinách. Rozdíl na místech byly vždy naprosto tristní. Tam, kde v pralese bylo živo (desítky druhy gekonů, agam, scinků, motýlů nespočet, každý kus jiný druh), byl na plantáži zastoupen jeden dva nejhojnější druhy scinků, pěti pantropickými druhy motýlů a dvěma druhy obecně rozšířených zahradních áronů. Z pohledu biologa poušť, stejně jako lán kukuřičného pole. Bez života, totálně bezútešná. Později, při dalších cestách, jsem se palmovým plantážím cíleně vyhýbal, ale nebylo to jednoduché, protože vznikaly na místech, která před tím byla nádhernou přírodou. Potkáme je nejen v jihovýchodní Asii, ale v poslední době čím dál častěji i v Jižní Americe a bohužel, na jejich šíření se podílí i čeští podnikatelé.

Mgr. Petr Šrámek

Zoolog a cestovatel, čtyři roky studoval faunu Austrálie a Nového Zélandu, dnes pracuje jako kurátor plazů a ryb v ZOO Brno.

” Nad širokou, líně tekoucí řekou se ještě válely cáry mlh a slunce ještě neprořizlo horizont severního Bornea, když se naše loďka odrazila od břehu. Cíl byl všem na palubě jasný, běhen následujících hodin nás čekalo velké představení tropické přírody, kdy hlavními aktéry mohli být divocí sloni, opice makaci a kahauové, orangutani, zoborožci, krokodýli a nespočet dalších druhů zvířat a rostlin, pro které jsou břehy této řeky domovem. Nikdo dopředu nevěděl, které z těchto zvířat uvidíme, jedno bylo ale jisté, zklamání se z plavby nevrátíme. Loďka nám totiž dovolila přiblížit se k mnohým druhům až téměř na dosah a všichni jsme si tak po skončení plavby odnášeli nevšední pocit z úžasného divadla, které umí tropická příroda nabídnout. Deštný les kolem řeky totiž bujel životem a ranní vrchol zvířecí aktivity nám nedal ani na chvíli vydechnout. Jednalo se o velice řídké obydlenou oblast, a tak se pocit jedinečného zážitku z divokého srdce Bornea zdál dokonalejší.

Foto: © Petr Šrámek

Úžasný zážitek však kazil jeden fakt, který nebyl při pohledu z loďky vůbec patrný. Lesy okolo řeky jsou sice chráněným územím, mají však jeden velice zásadní problém. Nepokračují desítky kilometrů, jak by se mohlo zdát, ale pouze stovky metrů až několik kilometrů od řeky. Pro zvířata, která jsme z loďky viděli, je tak les nejen jejich domovem, ale i vězením, ze kterého není úniku!

Pás divočiny lemující řeku je totiž pouhou oázou v nedezírných plantážích palmy olejné. Celá situace

vyjde nejlépe najevo při příjezdu. Naše cesta z příbřežního města Kota Kinabalu trvala více než šest hodin a my očekávali venkovskou krajinu střídanou porosty lesů. Velmi jsme se však mylili. Deštný les byl totiž podél silnice vymýcen, místo vesniček jsme viděli jen stanice, kde zastavovala a odjížděla nákladní auta naložená až po okraj plody palmy olejné a kilometry a kilometry ploch zabíraly jen plantáže této rostliny. Krajina byla zvláště a na mnoha místech nám tak umožnila pohled do dálky, který bohužel k našemu velkému zklamání nepřinášel kromě dalších plantáží nic nového, pouze palmy, kam naše oko jen dohlédlo. Bylo víc než zřejmé, že na mnohých z těchto míst byl před jednou či dvěma dekádami deštný les, který byl nahrazen téměř sterilním prostředím čerstvě založených palmových plantáží.

Foto: © Petr Šrámek

Podobný pohled jsme zažívali na našich asijských cestách často. Nejvíce patrný byl při pohledu z letadla, kdy v Indonésii, Malajsii a Thajsku byl klasický obrázek mozaiky vesniček, políček a zbytků lesů nahrazen na mnoha místech gigantickými plochami plantáží, jejichž geometricky přesné tvary narušovaly přirozeně chaotické rysy původní krajiny. Stěžejí jsme si dokázali představit rozsah škod, které zakládání plantáží napáchá, do té doby, než jsme nekonečné porosty palmy olejné viděli na vlastní oči. Je to velice smutný pohled na krajinu, která místo deštného lesa, jenž představuje biologicky jeden z nejbohatších ekosystémů planety, hostí pouze druhově extrémně chudou plantáž jediného a navíc v oblasti nepůvodního druhu rostliny.

Celou situaci ještě zhoršuje skutečnost, že se nejedná o tradiční způsob obhospodařování, ale rapidně expandující novinku posledních let. Je tedy třeba jednat rychle, neboť deštný les stačí vykácet jen jednou a je pak téměř nemožné jej navrátit do původní podoby. Moderní doba nám poskytuje netušené možnosti a to jak k ochraně našeho světa, tak bohužel i jeho ničení, a je proto třeba, abychom si my lidé co nejdříve uvědomili dopady svých činů, které mohou být katastrofálnější, než kdy předtím.

Foto: © Petr Šrámek

Dříve nemohli lidé ovlivnit přírodu jinak než lokálně, dnes nám naše vědomosti a technologie umožňují ji přetvářet k obrazu svému v nevídané míře. Aby tento proces nesměřoval nezvratně do záhuby je také třeba, aby ruku v ruce s možnostmi přicházely také „návod“ jak s nově nabitými schopnostmi a výtvarnými zacházet tak, aby sloužily nejen nám právě teď, ale hlavně generacím našich dětí a jejich prostředí, v němž budou žít. Bez nich je až příliš snadné svým, ať již vědomým či nevědomým chováním, negativně a často nevratně ovlivňovat svět kolem nás. Mohli jsme se o tom na vlastní oči přesvědčit v Indonésii, kdy jsme pozorovali chování místních obyvatel při plavbě na trajektu mezi řetězcem ostrůvků. Moře tam bylo jedno z nejnádhernějších a nejprůzračnějších, jaké jsme měli možnost spatřit. Hluboko pod námi byly mezi běloučkým pískem jasně vidět tmavé kolonie korálů. Naklonění přes palubu jsme se kochali tou krásou, zatímco místní obyvatelé se okolo nás usilovně věnovali konzumaci jídla. Pití v kelímku, oběd v polystyrénové krabici, na tom by nebylo nic zvláštního, žijeme přeci v globálním světě. To co nás však šokovalo, bylo to, jak po skončení jídla všichni bez sebemenšího zaváhání naházeli veškeré odpadky přímo do moře. Ty, které skončily jen na palubě lodi, zaměstnanci trajektu rychle vymetli přes palubu. Za naší lodí se tak objevil pás plovoucích pytlíků, papírků, kelímků a krabiček.

Těžko těm lidem něco vyčítat, moderní doba je dostihla příliš rychle. Vždyť po celé generace vyhazovali do moře naprosto stejným způsobem pouze listy a jiné přírodní produkty, které dříve používali ke stejnému účelu. Rozdíl je jen v tom, že plastové výrobky přetrvávají v moři nesrovnatelně déle a na rozdíl od několika listů, pomíneme-li estetickou stránku věci, představují pro mořský ekosystém hrozbu.

Jak vědomě neuvážené ničení tropických deštných lesů pro krátkodobý zisk, tak lhostejné znečišťování moří dobře ilustrují moc, kterou nám přinesla moderní doba. Bohužel ale ukazují také to, že způsob jakým s ní nakládáme, není často vůbec správný. Kromě změny žebříčku hodnot mnoha lidí, představují dlouhodobé řešení problému hlavně vzdělání a osvěta. Ty by měly vést, kromě vyšších životních standardů, také k uvážlivějšímu využívání přírodních zdrojů, které není z dlouhodobého hlediska současným způsobem udržitelné. Pokud se tak nestane a nebude již cesty

zpět, lidé si až příliš pozdě uvědomí, co nenávratně ztratili, zničili a promrhali.

RNDr. Vladimír Lemberk

Dlouholetý zoolog Východočeského muzea v Pardubicích, skvělý fotograf a náruživý cestovatel, který se dokáže velmi zábavnou formou podělit o své zcela nevšední zážitky ze svých exotických cest (více na www.stopy.cz nebo www.webnature.cz).

„Mám takový zvyk, že se rád vracím na místa, kde se mi líbilo nebo kde jsem našel něco mimořádného. A proto jsem se i vrátil po několika letech do pralesů na severu Sumatry a na severu Bornea. A v obou těchto případech to byl šok: místa, která si pamatuji a mám i nafotografované jako téměř „tropickou idylu“ jsem nárazem nepoznával. Místo úžasné bohatého, životem a diversitou kypícího deštného pralesa, všude jen v řadách vysazené palmy. A ani náznak jiného živého organismu - dokonalá „zelená poušť“ bez života. Nejhorší na tom je to, že to nebyl jeden nebo pár hektarů, ale stovky kilometrů. Indonésie i Malajsie, nebylo rozdílu. Mezi oběma cestami přitom neuplynulo ani pět roků... Místo orangutanů - palmy. Místo zoborožců - palmy. Místo gibbonů - palmy. V zoufalství jsem uprchl a hledal „zbytky přírody“. Nalezl jsem je jen v národních parcích - dokonale okleštěné a izolované palmovými plantážemi dosahujícími až těsně k hranicím parku... Žijeme v zglobalizovaném světě. Tropické pralesy již nejsou daleko, jsou s námi, naším chováním, naší spotřebou, neskromností a hloupostí, přímo bytostně spjaté. Budu-li používat výrobky z palmového oleje, budou na druhé straně Zeměkoule nadnárodní společnosti tento olej produkovat (bude o něj totiž totiž poptávka) a bez mrknutí oka nahradí plochu s pralesem plochu s palmovou plantáží. Naše planeta je malá...

Mgr. Gita Matlášková

*Bioložka, cestovatelka, specialista na palmový olej a koordinátorka kampaní v **ČSOP Arion Olomouc**.*

” Měla jsem to velké štěstí, že jsem mohla navštívit Borneo, ostrov, který býval pokrytý primárním tropickým pralesem s úžasnými zvířaty. Bojím se, že jsem byla jednou z posledních generací, která mohla potkat ohrožené druhy v divočině. Viděla jsem kahau v mangrovech, orcely v zálivu, obří marliny skákat v moři, šnorchlovala jsem se dvěma druhy mořských želv, barevnými rybami a bezobratlou havětí mezi korálovými útesy, pozorovala a poslouchala jsem úžasné ptactvo a potkala jsem i orangutana v hlubokém primárním pralese! Moc si vážím toho, co jsem mohla zažít. Stejně tak ale cítím velký smutek, protože jsem v této zemi viděla velké ekologické problémy, jako jsou nekončící palmové plantáže, prales roztržštěný na malé areály, spálené a vytěžené stromy, hodně odpadu a žádný recyklační systém, nelegální lov, divoká zvířata zavřená v nevyhovujících podmínkách v klecích, rostoucí průmyslové zóny v citlivých biotopech, umírající korály ne jen kvůli globálnímu oteplování... Všude vidím lidskou ignoraci, ta může být sice skryta za korupcí velkých lídrů, ale také za naším každodenním chováním. Naštěstí jsem zde potkala několik opravdových bojovníků za přírodu, kteří nechtějí být k problémům slepí. Tito lidé potřebují naši podporu, protože oni jsou ti, kteří konají, oni reprezentují naše hodnoty a víru. A já upřímně a hluboce děkuji těmto hrdinům. Prosím, také se zapojte a pomozte, je mnoho způsobů jak.

Bc. Jakub Málek

V prosinci roku 2018 se dva pracovníci Katedry ekologie lesa Fakulty lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze, Jakub Málek a Marek Mejstřík, zúčastnili výzkumné expedice v rovníkové Africe. Dlouhodobý výzkum v Kamerunu, zaměřený na dynamiku a biologickou rozmanitost tropických pralesů v Národním parku Mount Cameroon, probíhá pod záštitou Botanického ústavu AV ČR. Jelikož se oba příznivci ochrany přírody na území parku a v jeho těsné blízkosti pohybovali téměř měsíc, měli dostatek příležitostí k tomu, aby zaregistrovali, jak se kolem těchto vzácných ekosystémů vyvíjí situace s palmovými plantážemi.

” První setkání s palmou olejnou na sebe nenechalo dlouho čekat. Již při cestě z největšího kamerunského města Doualy, do turisticky poměrně oblíbeného města Limbe, byla silnice palmovými plantážemi doslova lemována. Kam oko dohlédlo, byly všude. Místa pouze vystřídaná plantážemi kaučukovníků.

Foto: © Marek Mejstřík

Během příprav na cestu do pralesa, nákupů na místních trzích a jiných potulkách prašnými ulicemi měst, nás často „praštil do nosu“ nasládlý zápach benzínu, do kterého místní přidávají právě palmový olej.

Foto: © Marek Mejstřík

Přímo uvnitř pralesa jsme strávili dva týdny obdivujíc majestátní dřeviny a celkově rozmanitost tamní flory a fauny, ovšem jakmile sestoupíte do výšky nějakých 300 m n.m., kde se národní park pomalu končí, cestou k nejbližší vesnici už kolem sebe nic jiného než palmy olejné neuvídíte. Ostrá a pomalu se posouvající hranice mezi plantážemi a pralesy je zarážející.

Foto: © Marek Mejstřík

Po dokončení práce podél gradientu hory Mount Cameroon jsme strávili několik dní také v nížinném lese v oblasti Bimbie. Tam byla druhová bohatost stromů snad ještě větší než na Mount Cameroonu. Rozměry a členitost některých dřevin byly fascinující a projít se mezi spleťtými kořeny až do středu stromu, odkud je skrze dutý kmen vidět na oblohu, pro nás patří k velmi silným zážitkům. O to smutnější je pomyšlení, že tyto obrovské mohykány budou nejspíš již za pár let nemilosrdně pokáceny a vytlačeny stále se rozrůstající palmovou plantáží. Nárůst populace, vysoká nezaměstnanost a častá chudoba palmám jen nahrávají a místní obyvatelé tyto nádherné, druhově i strukturně bohaté přirozené lesy nelegálně těží. Nejspíš si při tom ani neuvědomují, že se tak o tyto křehké původní pralesovité ekosystémy nadobro připravují.

www.stoppalmovemuoleji.cz
(cc) 2014-2018